

52. Torstaina 11 päivänä toukokuuta 1989

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiö-
lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien
muuttamisesta 1332

Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

2) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuu-
tusyhtiöiden toiminnasta Suomessa ,,
Hallituksen esitys n:o 231/1988 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 54

3) Ehdotus laiksi Luxemburgin kanssa
sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräi-
den määräysten hyväksymisestä 1333
Hallituksen esitys n:o 34
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 55

4) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun
rakennusverosta ,,
Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 56

5) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain
16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 1334
Hallituksen esitys n:o 38
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

6) Ehdotus laiksi vapaakunnan oikeu-
desta poiketa eräistä säännöksistä ja
määräyksistä 1335
Hallituksen esitys n:o 19
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

7) Ehdotus yhteisaluelaksi Siv. 1335

Hallituksen esitys n:o 22
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

8) Ehdotus laiksi viranomaisten mää-
räyksiä ja ohjeita koskevista toimenpi-
teistä ,,

Hallituksen esitys n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

9) Ehdotus laiksi perintökaaren 25 lu-
vun muuttamisesta 1336

Hallituksen esitys n:o 237/1988 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

10) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoit-
tamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n
muuttamisesta 1338

Hallituksen esitys n:o 13
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

Ensimmäinen käsittely:

11) Ehdotus laiksi evankelis-luterilai-
sen kirkon eläkelain muuttamisesta 1339

Hallituksen esitys n:o 43
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 64 Espanjan
ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön
liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroo-

pan talousyhteisön väliseen vapaakaup-
pasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytä-
kirjan eräiden määräysten hyväksymi-
sestä 1340

13) Hallituksen esitys n:o 65 Tanskan
kanssa tehdyn Suomen ja Färsaarten vä-
listä vapaakauppaa koskevan sopimuk-
sen eräiden määräysten hyväksymisestä

14) Hallituksen esitys n:o 73 laeiksi Jy-
väskylän yliopistosta annetun lain 9 §:n,
Joensuun yliopistosta annetun lain 9 §:n,
Oulun yliopistosta annetun lain 9 §:n ja
Kuopion yliopistosta annetun lain 7 §:n
muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 74 laiksi ku-
vataideakatemiasta annetun lain muutta-
misesta

16) Ed. Fredin ym. lakialoite n:o 40
laiksi tupakkaverosta annetun lain 4 §:n
muuttamisesta

17) Ed. Rauramon lakialoite n:o 41
laiksi rikoslain 2 luvun 4 a §:n muuttami-
sesta 1342

18) Ed. Moilasen ym. lakialoite n:o 42
laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläk-
keiden ja avustusten sitomisesta indeksiin 1345

19) Ed. Moilasen ym. lakialoite n:o 43
laiksi lapsilisälain 1 §:n muuttamisesta 1346

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Hetemäki-Olander.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä olevik-
si ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen
täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed.
Laine.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 6

Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

Siv. Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietin-
tö n:o 53. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskuste-
lu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksi-
tyiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

„ Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 2 lu-
vun 1 § ja luvun otsikko, 3 a luvun 1—9 § ja
luvun otsikko, 8 luvun 2 § ja luvun otsikko, 18
luvun 4 ja 5 § sekä luvun otsikko, voimaantulo-
ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toi-
sen lakiehdotuksen 24 §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehd-
otuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja
nimike.

„ Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

2) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuutusyhtiöi- den toiminnasta Suomessa

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 231/1988 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 54

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietin-
tö n:o 54. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskuste-
lu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksi-
tyiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta 1—4 §, 1 §:n edellä oleva väliot-
sikko, 5—7 §, 5 §:n edellä oleva väliotsikko,
8—12 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 13—16
§, 13 §:n edellä oleva väliotsikko, 17—21 §, 17
§:n edellä oleva väliotsikko, 22—28 §, 22 §:n
edellä oleva väliotsikko, 29—35 §, 29 §:n edellä
oleva väliotsikko, 36—48 §, 36 §:n edellä oleva
väliotsikko, 49 ja 50 §, 49 §:n edellä oleva väli-
otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

3) Ehdotus laiksi Luxemburgin kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 34

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 55. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun rakennusverosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 30

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 56

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 56. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että pääkaupunkiseudulla on ollut nyt runsaan vuoden ajan voimassa investointivero, talonrakennusalan ylikuumeneminen on ollut tosiasia tällä alueella. Kaikki tämä on erityisesti vaikuttanut asumiskustannusten ja asuntojen hintojen jatkuvaan, rajuun nousuun. Toki kyllä tällä investointiverolla on ollut jossakin määrin nimenomaan vähemmän tarpeellista rakentamista hillitsevä vaikutus.

Nyt hallitus esittää kuitenkin, että tämä investointivero asteittain korvattaisiin uudella rakennusverolla tämän vuoden kuluessa niin, että

osa siitä poistuisi tämän vuoden puolella välissä ja loppu poistuisi ensi vuoden loppuun mennessä. Mikäli näin käytännössä kävisi, johtaisi se siihen, että jo tämän vuoden lopussa ja erityisesti ensi vuoden alkupuolella, mutta jo tämän vuoden puolella pääkaupunkiseudun alueella rakentaminen lisääntyisi rajusti entisestään, mikä aiheuttaisi edelleen rakentamisen suhdanteitten ylikuumenemista alueella ja johtaisi erityisesti asuntorakentamisen vaikeutumiseen sekä hintojen nousun osalta että myös niiden määrällisten tavoitteitten toteuttamisen osalta, jotta on asetettu.

Näistä syistä me emme ole olleet valmiita hyväksymään hallituksen rakennusveroesitystä. Meidän mielestämme tuota veroa pitäisi edelleen jatkaa, mutta kun eilispäivänä julkisuuteen saatettiin meidän mielestämme varsin hyvä kansliapäällikkö Sorsan johdolla valmistunut mietintö, joka noudattelee meidän vastalauseemme henkeä, me toivomme, että tämä asia voitaisiin tässä yhteydessä vielä panna pöydälle, jotta sekä me että myös hallitusryhmien edustajat voisimme tutustua tähän Sorsan raporttiin vähän paremminkin. Olemme ymmärtäneet, että se tukee hyvin vankasti opposition tästä asiasta jättämää vastalauseetta.

Arvoisa puhemies! Ehdotankin, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään eduskunnan istuntoon.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Kaikki selvityksethän osoittavat, että mikäli rakennusvero poistettaisiin hallituksen esittämällä tavalla, johtaisi se talonrakennusosalalla erittäin rajuun ylikuumenemiseen pääkaupunkiseudulla kuluvan vuoden lopulla ja ensi vuonna. Erityisesti tästä kärsisivät pyrkimykset alueen asunto-tilanteen korjaamiseksi vuokra-asuntotuotantoa lisäämällä. Aivan selvää on, ettei asetettuihin tuotantotavoitteisiin päästä, samoin se, että hieman jo laantumaan kääntynyt asuntoinflaatio kiihtyisi uudestaan. Keskusta pitääkin välttämättömänä, että rakennusveron voimassaoloaika jatketaan hallituksen esittämästä yhdellä vuodella ja että sen piiriin otettaisiin myös teollisuusrakentaminen.

Rouva puhemies! Siihen yhtyen, mitä ed. Pekkarinen totesi, kannatan pöydällepanoehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle.

Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheen-
vuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päät-
tyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kes-
kustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän
kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin
pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytään ja asia
p a n n a a n p ö y d ä l l e ensi tiistain täysistun-
toon.

5) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 38

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietin-
tö n:o 57. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskuste-
lu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksi-
tyiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Tämä
ei ole se käsittely, jossa tulemme esittämään
tätä lakiehdotusta hylättäväksi, mutta tässä yh-
teydessä haluan palata vielä viime tiistaina asian
ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käytyyn kes-
kusteluun.

Silloin hallituspuolueiden piiristä kokoomus-
laiset penäsivät jonkinlaisia vaihtoehtoja oppo-
sitiolta siitä, millä tavalla rahamarkkinoita pi-
täisi viilentää. Heti sen jälkeen Ruotsissa esitet-
tiin pakkosäästämistä ratkaisukeinoksi tähän
kysymykseen. Näyttää siltä, että jotkut suoma-
laiset ministerit ovat asettuneet uhkaamaan
suomalaisia samanlaisella pakkosäästämismuo-
dolla kuin Ruotsissa ollaan ottamassa käytän-
töön.

Tämä on aika erikoinen tilanne, sillä Suomes-
sahan on jo voimassa tällainen pakkosäästämis-
menettely. Hallitus on omilla toimenpiteillään

tänä vuonna toiminut suhdannepoliittisesti
niin, että rahamarkkinoilla pakkosäästetään
ihmisiä perimällä valtiolle veroja enemmän
kuin tämän vuoden verolakien mukaan valtiolle
pitäisi periä veroja.

Meillä on voimassa tammi—helmikuussa
viime vuoden kovennetun verotuksen verotau-
lukot, ja sillä tavalla yhden kuudesosan vuodes-
ta palkansaaajat ovat pakkosäästäneet rahaa val-
tion kassaan ja nämä rahat heille palautetaan
ensi vuoden joulukuussa. Hallitus on tällä ta-
valla kokoamassa vaalirahastoa, josta jaetaan
äänestysmarkkoja ihmisille takaisin niistä pak-
kosäästetyistä rahoista, jotka tänä vuonna on
peritty palkansaaajilta pois ja jotka hallitus sit-
ten haluaa antaa ikään kuin omasta pussistaan
ihmisille, vaikka kysymyksessä ovat palkansaa-
jien omat rahat.

Paitsi että käytettiin kahden ensimmäisen
kuukauden aikana viime vuoden kovennetun
verotuksen verotaulukoita ennakonpidätyksis-
sä, sen lisäksi myös lisä- ja ylitöiden korotetut
ennakonpidätykset vaikuttavat saman pakkos-
äästämisen suuntaan. Sen lisäksi pantiin toi-
meen ennakonkantoja, joissa palkansaaajille
jaettiin poikkeuksellisia ennakkoverolippuja,
mikä myös oli pakkosäästättämistä hallituk-
sen vaalikassaan jaettavaksi äänestysmarkkoina
ensi vuoden veronpalautusten yhteydessä.

Tässä mielessä meillä on käytössä se järjestel-
mä, jota jotkut kokoomuslaiset ministerit ovat
vaatineet ja halunneet Suomessa otettavaksi
käytäntöön, ja palkansaaajat joutuvat tällä ta-
valla kiristetyn verotuksen kohteeksi. On väärin,
että tähän samaan pakkosäästättämiseen
sitten vielä lisätään tällainen liikevaihtoveron
korotus, joka kohdistuu kaikkein ankarimpana
pienituloisiin ja lapsiperheisiin, ja sen takia kol-
mannen käsittelyn yhteydessä tulemme tietysti
äänestämään tällaisen lakiesityksen hylkäämi-
sen puolesta.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies!
Haluan tässä toisen käsittelyn yhteydessä tode-
ta, että myös keskustaoppositio yhtyy ed. Sep-
päsän äskeisen puheenvuoron lopputulemaan
eli siihen, että tulemme asian kolmannessa kä-
sittelyssä äänestämään tätä esitystä hylättä-
väksi.

Kun tämä asia oli lähete keskustelussa, me
olimme hyväntahtoisia ja odotimme, että ehkä
hallitus tulee ulos joillakin toimenpiteillään ja
esityksillään, joilla se keventäisi nimenomaan
pienituloisten, keskituloisten ja lapsiperheiden

verotaakkaa. Kun näin kaikesta päättäen ei todellakaan käy, ei meidän mielestämme ole mitään syytä mennä tähän liikevaihtoveron korotukseen, joka suhteellisesti ottaen rasittaa kaikista eniten juuri pienituloisia, sellaisia, jotka eivät maksa lainkaan valtion tuloveroa, ja myös keskituloisia, paljon kuluttavia lapsiperheitä. Yksittäisenä toimenpiteenä emme voi tätä hyväksyä, vaikka periaatteessa verotuksen painopisteen asteittainen siirtäminen kulutuksen suuntaan on perusteltua ja paikallaan.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Meillähän Suomi on tehnyt jo viime vuonna pakkosäästämissäpäätöksen, jota tullaan tänä vuonna jatkamaan ja tänä vuonna vaikutus on lähes kymmenkertainen verrattuna viime vuoteen. Tietysti on kansalaisille tullut osin se mieliala, että nämä rahat tullaan palauttamaan vuoden 1990 vuoden joulukuussa takaisin, mutta aikaisempi käytäntö on yleensä osoittanut sen, että osa palautetaan vaalien alla kansalaisille ja osa jää valtion suureen kukkaroon.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 16 ja 27 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 19

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 58. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—13 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus yhteisälueluiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 22

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10

Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 59. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3—6 §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 7—17 §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 18 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 19—22 §, 19 §:n edellä oleva väliotsikko, 23—26 §, 23 §:n edellä oleva väliotsikko, 27 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 28—34 §, 28 §:n edellä oleva väliotsikko, 35 ja 36 §, 35 §:n edellä oleva väliotsikko sekä johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 7

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 60. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—14 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi perintökaaren 25 luvun muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 237/1988 vp.

Toinen lakivaliokunnan mietintö n:o 4

Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 61. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Voimassa olevan perintökaaren 25 luvun 1 §:n mukaan sellainen perillinen tai yleistestamentin saaja, jolla on riittävät ammatilliset edellytykset maatalouselinkeinon harjoittamiseen, voi vaatia, että jäämistöön kuuluva ns. elinkelpoinen maatila sisällytetään jakamattomana hänen osuuteensa. Samoin on asia, jos kysymys on tiloista tai tilan osista, jotka yhdessä hänen tai hänen puolisonsa omistamien tilojen kanssa muodostavat elinkelpoisen kokonaisuuden. Lain tarkoituksena on ollut maatilojen pirstomisen estäminen ja tätä kautta elinkelpoisten tilojen säilyttäminen edelleen elinkelpoisina.

Lailla perintökaaren 25 luvun muuttamisesta pyritään edesauttamaan elinkelpoisuuden säilymistä sellaisessa tapauksessa, jossa jäämistöön kuuluu maatilatalouden harjoittajan kuoleman jälkeen vain osa tilasta, yleensä puolet siitä, ja toinen puoli kuuluu eloonjääneelle puolisolalle. Lakiin ehdotetut muutokset ovat käytännön sanelemia liittyen tapauksiin, joissa jäämistöön kuuluvat perintöosat eivät muodosta elinkelpoista kokonaisuutta, vaikka joku perikunnan jäsenistä olisi sopiva ja halukas tilanpitoa jatkaamaan.

Tämän lain hyväksymisen ja voimaantulon jälkeen eloonjääneen puolison osuus tilasta voidaan huomioida tilan elinkelpoisuutta arvioitaessa tietyin sopimusedellytyksin. Ensinnäkin eloonjäänyt puoliso ja sovelias tilanpidon jatkaja voivat viimeistään perinnönjaon yhteydessä sopia viljelyjärjestelyistä vähintään kymmeneksi vuodeksi siten, että he viljelevät tilaa yhteiseen lukuun tai että tilanpidon jatkaja saa oikeuden viljellä eloonjääneen puolison omistamaa osaa tilasta. Edelleen osapuolet voivat myös sopia, että yhteiseen lukuun viljeleminen

kestää osan sopimuskaudesta ja sovelias tilanpidon jatkaja saa muuksi osaksi sopimuskautta mainitun viljelyoikeuden. Sopimus voidaan tehdä myös kymmentä vuotta lyhyemmäksi ajaksi, jos eloonjäänyt puoliso samalla sitoutuu sen päätyttyä myymään tai muutoin luovuttamaan omistamansa osan tilasta tilanpidon jatkajalle.

Toinen lakivaliokunta muutti, lisäsi tai täsmensi lakiehdotuksen 1 b §:n sisältöä tavallaan kolmeen asiayhteyteen liittyen. Sopimusvapautta lisäävänä tuli mukaan mahdollisuus sopia yhteiseen lukuun viljelemisen tapahtuvan vain osan sopimuskautta, jolloin tilanpidon jatkaja vijelee tilakokonaisuutta lopun sopimuskautta omiin nimiinsä. Edelleen valiokunta täsmensi lausunnonantajana toimineen maa- ja metsätalousvaliokunnan näkemyksen mukaisesti sitä, että viljelyjärjestelyihin liittyvä sopimus eloonjääneen puolison tilanosan tulevasta luovuttamisesta on tehtävä maakaaren kiinteistön luovuttamista koskevien säädösten edellyttämällä tavalla.

Lisäksi valiokunta on lisännyt 1 b §:ään uuden 4 momentin, jossa selkeytetään tämän lain ja maanvuokralain välistä suhdetta vuokraaikojen pituuden suhteen. Maanvuokralain mukaan pisin vuokra-aika ilman rakennuksia olevasta viljelysmaasta on kymmenen vuotta. Nyt säädettävän muutoksen jälkeen taas tämän lain mukaan tuo kymmenen vuotta on vuokra-ajan minimi, ellei tilanosaluovutus sitä tavallaan katkaise, ja pisin vuokra-aika on 15 vuotta.

Toisen lakivaliokunnan tekemät muutokset ja täsmennykset ovat perusteltuja. Joitakin veropuoleen liittyviä ongelmia tähän uuteen järjestelyyn saattaa jäädä, mutta täydellistä, aukotonta lakiehdotuskokonaisuutta tuskin on syytä edes yrittää. Täytyyhän tietysti asianajajienkin tienata leipänsä.

Rouva puhemies! Laki näin muutettuna ja sen tarkoituksiperät ovat hyvät. Pariin sellaiseen oheisasiaan, jotka tulivat esille valiokunnan käsittelyssä, haluaisin kuitenkin lyhyesti puuttua. Ne ovat elinkelpoisen tilan käsite ja tilalla asuminen velvoite.

Maatilalain ja -asetuksen mukaan elinkelpoiseksi voidaan katsoa tila, joka sijaintivöhykkeestä riippuen on viljelyspinta-alaltaan 5—6 ha ja metsän vuotuinen kasvu 85 kiintokuutiometriä. Tuo viljelysmaavaatimus saattaa olla joissakin pohjoisimmissa kunnissa jopa neljä hehtaaria. Tämän kokoisen tilan pitäisi periaatteessa olla kelvollinen maatilalain mukaisten tukimuotojen kohteena. Maatalouspiirit ovat kui-

tenkin valtiona valtiossa ajan myötä liukuneet suhteettoman kauas tämän perusteen pohjalta, ja tänä päivänä katsottaneen, että vasta jopa 15 peltotehtaan tila on minimissään sellainen, joka voisi viljelysmaan osalta täyttää elinkelpoisen tilan edellytykset.

Valiokunnan istunnossa kuultu asiantuntija antoi ymmärtää, että nykypäivän suuntaus on nostaa tätä rajaa entisestään. Yhä useampi tila siis tulee käytännössä jäämään tämän riman alapuolelle — tai kuinka sitä nyt sitten arvostellaankin — ja vaille elinkelpoisen tilan tuki- ja lainoitusmahdollisuuksia.

Yksi suuri ja nimenomaan suuri syy maaseudun autioitumiseen on ollut edellä esille tuotu suuntaus. Tosin tällä hetkellä halukkaita elinkeinon hankkimiseen 6—8 hehtaarin tilalta on yhä harvalukuisempi määrä, mutta väitän, että kohutuullisen toimeentulon mahdollisuudet tämän tyyppisillä tiloilla olisivat useammassa kuin yhdessä tapauksessa sellaisilla henkilöillä, jotka eivät ole kiinnostuneet kaupunkilaiselämästä eivätkä kasinotaloudesta vaan antavat arvoa muunlaisille asioille. Harjoitetun maatalouspolitiikan ansiosta tällaisilla tiloilla on laudat ovien ja ikkunoiden päällä ja pellot kasvavat horsmaa, joka ei hyödytä muita kuin laulunikkareita.

Maatalouspiireissä luotu elinkelpoisen tilan käsite on huolestuttavasti vähentänyt sen ammattikunnan määrää, jolla on riittävät tiedot ja taidot maan viljelemiseen ja karjan kasvatukseen. Lisäksi pienyrityisperheiden poistuminen maaseutukuvasta on tuonut mukanaan erään suuren ongelman, josta ei paljon puhuta mutta se on olemassa. Suurella osalla suuria taloja ei ole nimittäin lainkaan aittapolulla astelevaa emäntää vanhapoikaisännän sitkeistä yrityksistä huolimatta, tai jos on, niin hän pitää parturiliikettä tai kemikalioliikettä kirkonkylässä ja isäntä joutuu yksin iltakaudet rehkimään sarvipäitien kanssa navetalla.

Nykyisin elinkelvottomiksi katsottavat pienviljelystilat ja -perheet muodostivat ennen aikaan — siihen aikaan kun minä olin nuori mies — isojen talojen emäntäreservin. Torpantytärillä, kauniilla tyttärillä, punaposkisilla, oli kiihkeä halu päästä isoon taloon emännäksi, ja kun ison talon nuori isäntä alkoi iltaisin hiippailla aitan nurkissa, kaupat olivat valmiit. Elinkelpoinen tila sai elinvoimaisen ja työtelään emännän ja perhe elinkelpoisia perillisiä.

Tänään on aivan toista. Eli turhaan seisoo elinkelpoisen tilan vanhapoikaisäntä horsman täyttämällä pihamaalla ja tuijottaa kakkosnelo-

silla kiinni lyötyä aitan ovea. Aittapolku on kuin pilvinen päivä ja perillisiä ei ammatin jatkajaksi ilmaannu. Ainoa mahdollisuus on laittaa ilmoitus Maaseudun Tulevaisuuteen henkilökohtaista-palstalle nimimerkillä ”Ei navetta-toita” ja jäädä odottelemaan postin tuloa. Näin kurjaan jamaan on maaseutu ja sen elinkelpoisetkin tilat isäntineen ajettu nimenomaan virheellisen maatalouspolitiikan johdosta, koskien elinkelpoisen tilan käsitettä.

Rouva puhemies! Rouva puhemies varmasti odotti, koska palaisin asiaan. Nyt palaan ihan tosissaan oikein asiaan ja siihen toiseen asiaan, josta valiokunnassa keskusteltiin elinkelpoista tilaa koskevan käsitteen lisäksi, eli elinkelpoisella tilalla asumiseen. Nyt käsiteltävän lain mukaan etusijalla soveliasta tilanpidon jatkajaa värteerattaessa on se, joka asuu tilalla. Mutta mitään muita ehtoja ei laki tässä suhteessa aseta. Samoin on maatilalain ja -asetuksen mukaan, kun on kysymys elinkelpoisuuteen liittyvistä lainoituksista tai muista tukimuodoista. Lainaa myönnettäessä edellytetään tilalla asumista, mutta heti sen jälkeen riittää toinen ehto eli että tilaa viljellään ja se tapahtuu tilan omistajan toimesta. Taitaa haltijakin riittää. Tämä viimeksi mainittukin ehto on todettu kovin tulokinnanvaraiseksi käytännössä.

Kuten aikaisemmin totesin, maaseutu on menettänyt merkittävästi elinvoimaansa ja autioitunut tilojen elinkelpoisuutta koskevan arvioinnin virhesuuntauksen ansiosta, sen elinkelpoisuuden, johon juuri tämäkin laki omalla tavallaan tähtää. Selvää myös on, että jos tämän lain nojalla muodostettavien tilakokonaisuuksien viljelijät kaupunkilaistuvat, tietyn tyyppisten kylmien tilojen osuus maaseudulla entisestään kasvaa. Mielestäni maatalouden harjoittajalla yleisesti katsoen on ainakin moraalinen velvollisuus asua siellä, missä hän ammattiaan harjoittaa ja jonka perustamista sekä toimintaa tuetaan valtion taholta, olkoonkin että perustuslain mukaan jokainen voi valtakunnassa vapaasti valita asuinpaikkansa.

Näihin asioihin olisi mielestäni syytä kiinnittää huomiota sopivalla tavalla, kun esimerkiksi uutta maatilalakia ehkä tulevaisuudessa kehitellään. Kysymys on maaseudun autioitumisen estämisestä, myös mainitsemani emäntäpulan lievittämisestä.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Haluan oikaista muutamia käsityksiä ed. Aittoniemen puheenvuorosta.

Maatalouspiirithän eivät määrittele tilojen elinkelpoisuutta. Se tapahtuu maatilalaissa. Maatalouspiirit ovat kentällä niitä toimielimiä, jotka panevat näitä lakeja toimeen. Myöskään maatilalainoituksen puolella rajat eivät ole aivan samanlaiset, eikä lainoituksen puolella periaatteessa tarkkaan määritellä, mikä on lainoitettavan tilan koko. Jatkamiskelpoisen tilan koko taas määritellään eläkelakien puolella, ja tässä on erilaisia kokoja riippuen esimerkiksi siitä, mistä lainsäädännöstä milloinkin on kysymys.

Yksinomaan lainsäädäntö ei ole maaseutua autioittanut, ennemminkin meidän liikatuotanto-ongelmamme, ja se taas on varsin pitkä luku sinänsä. Enemmänkin siinä on ammattitaidosta kysymys. Tilakoko yksinomaan ei ole missään tapauksessa ratkaiseva tekijä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemi sanoi aivan oikein, että laki ei ole tätä maata autioittanut, vaan sen maatalouspiireissä tapahtuva soveltaminen. Maatilalaissa on aika selkeästi — pykälää en nyt muista — mainittu tilakoon edellytykset tiettyihin lainoituksiin ja tukitoimiin liittyen. Tietysti on paljon muutakin lainsäädäntöä, mm. valtioneuvoston ohjeet, joihin minä en ole tutustunut. Mutta pääpiirteittäin tähän asiaan olen tutustunut. Tästä on myös valiokunnassa keskusteltu. Eli kysymys on, näin minä asian näen, nimenomaan maatalouspiireissä lain soveltamisesta ja siitä, että lain soveltamisen on annettu liukua tahallisesti tiettyyn suuria tiloja puoltavaan suuntaan niillä seurauksilla, että pieniä tiloja ei enää maaseudulla juuri ole ja tulee olemaan tulevaisuudessa tämän suunnituksen mukaisesti entistä vähemmän.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemi sanoi, että laki ei sinällään ole maaseutua autioittanut, mutta olen ed. Aittoniemen kanssa hyvin pitkälle samaa mieltä, että lain soveltaminen nimenomaan on mennyt maatalouspiirien lausuntojen ja maatilahallituksen päätösten kautta sellaiseksi, että tulkitaan pirstomissäännöksiä sillä tavoin, että tila ei ole elinkelpoinen. Eli jos tila on joskus jaettu, niin vielä vuosikymmeniä eteenpäin pidetään tilaa elinkelvottomana, vaikka se olisi koko kylän toiseksi suurin tila. Mielestäni tällaiset tulkintaohjeet ja neuvot, jotka vuosikymmeniä sitten on laadittu, pitäisi unohtaa ja siirtyä nimenomaan ajan tasalle ja antaa uudet soveltamisohjeet tältä osin.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Haluan korjata ed. Aittoniemen väärää käsitystä siinä mielessä, että maatilalain mukaiset lainoitussäännökset mahdollistavat lainoituksen, ainakin Pohjois- ja Itä-Suomen alueella, jos tilalta sen ulkopuolelta saatavat tulot huomioon ottaen voidaan saada toimeentulo. Tämä määritelmä on varsin laaja. Toisaalta, jos on kysymys yksinomaan normaalista tuontotoiminnasta, niin alaraja on mainituilla alueilla neljä hehtaaria ja täällä etelässä se on kuusi hehtaaria.

Käsitys, että maatalouspiirit nämä määrittelevät, on väärä. Maatilahallitus antaa ohjeet alemmille viranomaisille. Luulen tuntevani nämä asiat suhteellisen hyvin, koska yhden piirin päällikkönä olen hoitanut jo lähes 15 vuotta näitä asioita. Samoin on myös ed. Vistbackalla väärä käsitys tästä asiasta, vaikka hän lakimies onkin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 25 luvun 1, 1 a, 1 b, 2—4, 6, 7, 7 a, 8 ja 9 § sekä luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 13

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3

Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 62. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 43

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Vaikka en kirkon asioihin haluaisikaan puuttua, koska mielestäni valtio ja kirkko olisi erotettava toisistaan, mutta kun tässä on kysymys niin maallisesta asiasta kuin kirkon työntekijöiden eläkkeistä, niin pari sanaa on aihetta tästä lausua.

Tässä esitetään, että 1 päivänä heinäkuuta myös kirkon työntekijät tulisivat joustavien eläkejärjestelyjen piiriin samalla tavalla kuin valtion ja kunnan työntekijät. Julkisella sektorilla on perustettu erillinen varhaiseläkelautakunta, jossa on mukana työntekijöiden edustajat ja joka antaa nimenomaan soveltamista koskevia ohjeita. Kirkon piiriin tätä lautakuntaa ei tule, koska kirkolliskokous oli hylännyt tätä koskevan esityksen. Pappisliitto toi esille valiokunnassa, että varhaiseläkelautakunta tulisi myös kirkon puolelle saada. Tähän asiaan valiokunta kiinnittää huomiota, mutta ei halunnut edellyttää edes hallitukselta toimia ponnien muodossa, vaan ainoastaan tyytyi pitämään asiaa tärkeänä.

Meidän mielestämme olisikin ollut syytä lähettää perustuslakivaliokunnan selvitettäväksi, mikä sosiaalivaliokunnan valta, yleensä eduskunnan valta tässä asiassa olisi ollut, mutta näin ei haluttu tehdä, vaan jättää tämä asia kokonaan kirkon päätettäväksi. Kirkon työntekijöiden suojelu kuuluu myös eduskunnan huolehdittavaksi. Koska tiedän, että siellä on ongelmia, niin toivon, että tämä asia nyt todella hoidetaan niin, että myös kirkon piiriin varhaiseläkelautakunta perustetaan. Kaiken kaikkiaan yksilöllisten varhaiseläkkeiden myöntämiskäytännössä on paljon epäkohtia ja niihin tarvittaisiin korjauksia.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Suomessa hallitusmuotomme mukaan kirkolle on

myönnetty sisäinen itsehallinto, jonka mukaan kirkko itse päättää omasta hallinnostaan. Tämän lakiesityksen kohdalla on tapahtunut näin ja sosiaalivaliokunta on aivan ilmeisesti myös tätä periaatetta noudattanut, mutta lausunut samalla aivan selvästi sen, että joustavan eläkejärjestelmän toteuttamisessa kirkon piirissä noudatetaan niitä periaatteita, joita valtion ja kunnallisessa eläkejärjestelmässä noudatetaan. On aivan oikein myös se sosiaalivaliokunnan näkemys, että hallitus yhteistyössä kirkkohallituksen ja kirkon henkilöstöjärjestöjen kanssa selvittää varhaiseläkelautakunnan perustamisen mahdollisuudet ja tarpeen.

On korostettava, että tämä asia kuuluu niihin kirkon sisäisiin asioihin, jotka vielä nykyisen oikeusjärjestyksen mukaan Suomessa sille on suotu. Tätä on syytä noudattaa niin kauan kuin lait ja perustuslait tässä muodossa ovat. Näin ollen tässä kohdassa ei ole mitään heikkoutta. Tämä nimenomaan turvaa kirkon työntekijöiden aseman varhaiseläkejärjestelmässä samojen periaatteitten mukaan kuin valtion ja kunnallisessa eläkejärjestelmässä on laita.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Sosiaalivaliokunnassa ei suinkaan ollut suurta varmuutta siitä, että näin olisi, että eduskunta ei voisi tästä asiasta mitään lausua. Juuri sen vuoksi, että oltiin epävarmoja, mikä tässä on oikea menettely, niin valiokunnassa oli esillä tämän asian lähettäminen perustuslakivaliokuntaan selvitettäväksi. Loppujen lopuksi kiireeseen vedoten tätä ei hyväksytty, vaikka asiaa äänestettiin. Devan ja SKDL:n piirissä oltiin sitä mieltä, että asia olisi pitänyt lähettää perustuslakivaliokuntaan. Vaikka valiokunnassa oli muidenkin puolueiden edustajia, jotka olivat samalla kannalla, niin loppujen lopuksi näin ei kuitenkaan sitten päätetty tehdä, niin kuin jo totesin, ainoastaan vedoten kiireeseen, koska laki on tarkoitus saattaa voimaan 1.7.

Perustuslakivaliokunnassa olisi ollut meidän saamamme tiedon mukaan valmius tämä asia nopeastikin selvittää. Pidän varsin valitettavana, että näin ei menetelty, koska itse asiassa nyt ei ole mitään varmuutta siitä, millä tavalla eduskunta näihin eläkeasioihin voi ottaa kantaa.

Ed. Moilanen: Rouva puhemies! Edellä väitettiin, että eduskunta ei olisi lausunut. Sosiaalivaliokunnan mietinnössä aivan selvästi asiasta lausutaan. Sisäinen itsehallinto tarkoittaa nimenomaan päättämistä. Silloin kun lausu-

taan, silloin tehdään yhteistyössä jotakin. Kun päätetään, niin silloin jokin elin yksin tekee ratkaisun ja päättää. Nämä ovat kaksi olennaisesti eri asiaa. Tässä mietinnössä, joka minulle on jaettu, on lausuttu.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Valiokunnassa keskusteltiin nimenomaan siitä, voiko eduskunta päättää näistä eläkeasioista ja nimenomaan varhaiseläkelautakunnasta, koska nykyäänkin kirkon rintamiesten varhaiseläkkeet muistaakseni menevät erääseen lautakuntaan lausuntoa varten. Miksei tässä voitaisi noudattaa samaa menettelyä, siitä oli nyt epäselvyyttä ja se olisi haluttu selvittää perustuslakivaliokunnassa, mutta tähän ei eduskunnalla ollut valmiutta. Niin kuin jo sanoin, pidän sitä erittäin valitettavana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan

12) Hallituksen esitys n:o 64 Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

13) Hallituksen esitys n:o 65 Tanskan kanssa tehdyn Suomen ja Färsaarten välistä vapaa-kauppaa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

sivistysvaliokuntaan

14) Hallituksen esitys n:o 73 laeiksi Jyväskylän yliopistosta annetun lain 9 §:n, Joensuun yliopistosta annetun lain 9 §:n, Oulun yliopistosta annetun lain 9 §:n ja Kuopion yliopistosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 74 laiksi kuvataideakatemiasta annetun lain muuttamisesta

16) Ed. Fredin ym. lakialoite n:o 40 laiksi tupakkaverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Fred: Arvoisa puhemies! Nimelläni kulkee lakialoite n:o 40 tupakkaverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Lakiesityksen tarkoituksena on saattaa nuuska ja purutupakka samanlaisen verokohtelun alaiseksi, kuin on savukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden kohdalla. Tällä hetkellä tilanne on sellainen, että nuuskan ja purutupakan veroprosentti on vain 20 %, kun sen sijaan tupakkatuotteilla se on 40 %.

Miksi lakialoitteen allekirjoittajat haluavat korottaa purutupakan veroprosenttia? Yksinkertaisesti siitä syystä, että elävä elämä osoittaa, että sellaisten tuotteiden kohdalla, joiden menekkiä halutaan rajoittaa, hintapolitiikalla tämä rajoittaminen voidaan toteuttaa.

Kyse ei liene aivan vaarattomasta tuotteesta. Siitä kertoo jo se, että mm. Japanissa, Hongkongissa, Uudessa Seelannissa, Israelissa ja Irlannissa kyseisten tuotteiden valmistus ja myynti on lopetettu. Olisiko suomalaisten kyky sietää mm. syöpäsairauksia olennaisesti parempi kuin näiden maitten ihmisten? Enpä usko.

Vielä parempi olisi, jos pääsisimme pitemmälle kysymyksessä, ei ainoastaan veroprosentin nostamiseen, vaan siihen, että purutupakan ja nuuskan myynti ja valmistus maassamme kokonaan kiellettäisiin. Yleisesti luullaan, että kuka tänä aikana enää nuuskaa tai purutupakkaa käyttää, eikä se ole jo loppunut. Mutta tämä on virheellinen käsitys.

Tilastot kertovat, että vuodesta 1981 vuoteen 1988 mennessä meidän maassamme kyseisten tuotteiden menekki on kaksinkertaistunut käsitäen tällä hetkellä 82 tonnia. Ruotsissa, jossa kulutus on kasvanut aivan hämmästyttävän no-

peasti, oltiin kaksi vuotta sitten niissä luvuissa, joissa meillä ollaan tällä hetkellä, ja nyt Ruotsissa kulutus on jo 4 000 tonnia per vuosi.

Nuuska on aivan erityisesti nuorten käyttämä vaikutusaine, ja on selvitysten mukaan todettu, että erityisesti sitä käytetään urheilijoiden keskuudessa, ja myös on todettu, että se on muoti-ilmiö. On paikkakuntia, joilla purutupakkaa ei käytetä nimeksikään, ja taas toisilla paikkakunnilla sen käyttö on hyvin yleistä.

Ylipäättänsä nuorten tupakoinnin aloittamiseen vaikuttaa kolme tekijää. Kun kaveri polttaa ja tarjoaa savukkeen, se on yleisin tupakoinnin aloittamisen syy. Toiseksi voimakkaimmin tupakoinnin aloittamiseen vaikuttaa filmeissä esiintyvä tupakointi, miehekkyyden malli. Kolmanneksi vaikuttava seikka on se, jos kotona poltetaan. Siis esimerkki vaikuttaa. Suomalaiset 16—18-vuotiaat nuoret polttavat enemmän kuin aikuisväestö keskimäärin, ja jos samankaltainen kehitys saa jatkua, joka viides näistä nuorista saa tupakoinnista selviä terveysvaurioita ja joka kymmenes kuolee ennenaikaisesti. Suomessa kuolee vuosittain noin 6 000 ihmistä ennenaikaisesti keuhkosyöpään sekä sydän- ja vesisuonitauteihin.

Joku on aprikoinut näin: jos Jumala olisi tarkoittanut ihmisen tupakoivan, olisi hän luonut ihmisen päähän savupiipun. Voisin lisätä vielä siihen: ja varmaan hyvät puhdistimet piipun nokkaan. Koska näin meillä ihmisillä ei ole, on vaarallista käyttää terveyttä heikentäviä terveysvaaroja lisääviä aineita.

Myös edustajatoverini, lääkäriedustaja Puska on luvannut käyttää aiheesta asiantuntijapuheenvuoron, joten minä en pitempään aiheesta puhu, vaikka materiaalia olisi.

Ed. Laine merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä tietysti arvostan ja kunioitan ed. Fredin aloitetta, koska hän ajattelee olevansa oikeassa asiassa ja saattaapi ollakin. Minä kuitenkin ihmettelen sitä, kun esimerkiksi nuoriso tässä tapauksessa on siirtymässä huomattavasti terveydelle vähemmän vaaralliseen tapaan tyydyttää nikotiinin tarpeensa ja tapaan, joka on myös ympäristölle, ympäristön ihmisille aivan erilainen kuin sellainen, joka tupakoi, käyryttää savua, niin kuin eduskunnan käytävilläkin teemme. Jos tällä tavalla asioissa

toimitaan kuin nyt, että pyritään asettamaan esteitä tämän tyyppiselle suuntaukselle, seuraavassa vaiheessa asetetaan lisävero myös nikotiinipurukumille, jota saa apteekista, koska sekin jo katsotaan vaaralliseksi.

Minun mielestäni nimenomaan nuuska, jota en itse tosin ole käyttänyt ainakaan viime aikoina, on jopa sellaisessa muodossa, että se on siisti ja siitä ei aiheudu nimenomaan esimerkiksi keuhkosyövän ja keuhkosairauksien vaaraa, joten minä en jaksa ymmärtää lakiehdotuksen tarkoitusta omalta kannaltani katsoen, omalla näkemykselläni katsoen.

Ed. Fred (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata ed. Aittoniemen puheenvuoroon. Hänellä ilmeisesti ei ole tarkempia tietoja haittavaikutuksista. Nuuska mm. sisältää 10—20 milligrammaa nikotiinia ja runsaasti muita haitallisia aineita, ja nämä ovat suuria terveyshaittoja. Muun muassa suuontelon syöpävaara on hyvin suuri nuuskan ja purutupakan käytössä.

Ed. Puska: Herra puhemies! Mikäli ed. Aittoniemi siirtyy savukkeistaan nuuskaan, sitä on tervehdittävä tyydytyksellä, koska se todella on terveydelle selvästi parempi vaihtoehto. Pulma vain on se, että nuuskan käyttö on ihan parin viime vuoden aikana nopeasti yleistymässä koululaisten parissa, jotka eivät sitä ennen käyttä missään muodossa tupakkaa, ja useat selvitykset viittaavat siihen, että nuuska on nimenomaan portti muuhun tupakointiin. Asiahan on niin kuin ed. Fred sanoi, että tähän asti nuuskan käyttö on ollut varsin vähäistä mutta huolestuttavaa on se, että siinä on tapahtumassa erittäin voimakas lisäys, ja siihen osittain vaikuttaa se, että vero on tavattoman paljon pienempi. Tämä on teollisuudelle kannattavaa, ja sen vuoksi minimivaatimus minusta on laki-aloitteessa oleva ajatus, että vero nousee samalle tasolle kuin muussa tupakassa. Tämä olisi niitä harvinaisia seikkoja, joissa minusta olisi perusteltua sekin, että voitaisiin jopa kieltää nuuska niin kuin eräissä muissa maissa todella ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä.

Herra puhemies! Noin yleisestikin ottaen haluan todeta, että nuuskakysymys liittyy laajemmin tupakka-asioiden epäkohtien korjaamiseen, josta viimeksi kuluneen vuoden aikana tässä salissa on puhuttu varsin paljon. On useita aloitteita, jopa ponsi hyväksytty. Ministeriö on myös luvannut tupakkalakiin kokonaisremont-

tia. Jopa EY:ssä on useita direktiivejä hyväksytty näissä asioissa, ja todella halusin pyytää puheenvuoron lähinnä sen vuoksi, että todellakin me näkisimme nyt sosiaali- ja terveysministeriöltä toimenpiteitä, saisimme saliin nyt luvattuja parannuksia, missä yhteydessä voitaisiin myös nuuska-asia hoitaa.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ihän lyhyesti totean sen, että jos nuuskalle asetetaan vero, siitä aivan selvä seuraamus on se, että nuoriso ja muut nyt nuuskaa käyttävät siirtyvät takaisin savukkeiden käyttöön, joka on monin verroin vaarallisempaa kuin nuuska ainakin minun maallikkonäkemykseni mukaisesti ja aivan niin kuin edustaja ja professori Puska juuri lausui, eli lakiehdotuksen suuntaus on väärä. Se on jotakin varmuuden maksimointia, joka kääntyy tässä asiassa tappioksi.

Ed. Puska: Herra puhemies! Ei ole kysymys mistään siirtymisestä takaisin. Samaan aikaan, kun nuuskan käyttö, joka siis vielä on vähäistä, on kuitenkin nopeasti moninkertaistumassa, myös nuorten muu tupakointi on lisääntynyt. Kuten sanoin, näyttää siltä, että nuuska on tosiaan portti muuhun tupakointiin. Siis ensimmäisessä vaiheessa otetaan nuuska ja sen jälkeen siirrytään muuhun tupakointiin. Siinä mielessä toimenpiteet nuuskan käytön vähentämiseksi ovat todellisia ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ed. Rauramon lakialoite n:o 41 laiksi rikoslain 2 luvun 4 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki-valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Nyt esillä oleva lakimuutos käsittelee suomalaista sako-

tusjärjestelmää. Sakotusjärjestelmämmehän rakentuu lainvastaisen teon rangaistavuuden osoittamiseen päiväsakkojen lukumäärällä, ja yksilöön kohdistuva rangaistus mitoitetaan siten, että päiväsakon suuruus on riippuvainen yksilön tuloista.

Sakotetun bruttotulot määräävät päiväsakon suuruuden ja siten lopullisen rangaistuksen ankaruuden. Lakiehdotuksessa ehdotetaan muutosta, joissa kokonaistulolla tarkoitettaisiin kaikkea palkkaa, elinkeinotuloa, varallisuuden tuottoa ja muuta tuloa, josta on vähennetty valtiolle, kunnalla ja kirkolle maksettavat verot. Näin siirryttäisiin sakotusjärjestelmässämme bruttotulojen sakottamisesta nettotulojen sakottamiseen.

Nykyinen järjestelmä perustuu vuoden 1977 alussa voimaan tulleeseen lakiin. Yleisin sakko-rangaistus on tieliikennelain säännösten rikkomisesta määrättävä sakko. Tällä alueella epäkohdat ovat myös suurimmat. Sakkomäärät nousevat varsin pienistäkin rikkomuksista kohtuuttomuuksiin. Tämä seikka ei ole kansalaisten oikeustajun mukainen. Tämä on johtanut siihen, että lähes 80 % ihmisistä ei kerro tulojaan sakotustilanteessa totuudenmukaisesti. Tämä vaikeuttaa poliisin työtä, ja poliisi onkin toivonut sakotusjärjestelmän muuttamista nettotuloperusteiseksi.

Herra puhemies! Liikenne on meitä kaikkia koskettava asia, ja olisi tärkeää, että tieliikenteen sakotusjärjestelmä olisi kansalaisten mielestä mahdollisimman oikeudenmukainen ja tiellä liikkujien hyväksyttävissä oleva. Säännöksiä, joita ei mielletä oikeudenmukaisiksi, rikotaan kaikkein helpoimmin. Näkisinkin, että kyseinen lainmuutos olisi perusteltu sekä sakotajan että sakotettavan näkökulmasta.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Rauramo on kiinnittänyt hyvin paljon keskusteltuun aiheeseen huomiota lakialoitteessaan, ja voin heti aluksi todeta, että oikeusministeriössä on tarkoituksena erityisesti liikenne-rikkomuksissa sovellettavista rikemaksuista saada aikaan keskustelu vielä tänä keväänä eduskunnassa niin, että voisimme kaikkein eniten esillä ollutta ylinopeussakkojärjestelmää hieman uudistaa.

Mutta kiinnitän huomiota siihen periaatteelliseen asiaan, joka ed. Rauramon aloitteeseen liittyy, nimittäin siihen, että sakkojärjestelmä koskee kaikkia rikoksia. En ole lainkaan vakuuttunut siitä, että liikenne-rikkomukset ja

siellä erityisesti ylinopeudet, jotka keskustelun ovat saaneet aikaan, olisivat sellainen erityinen rikosryhmä, jonka vuoksi yleensä sakkojärjestelmää pitäisi aloitteen tapaan uudistaa.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on se, että liikenne rikkomuksista ylinopeudet ovat hyvin vaarallisia. Ed. Rauramo ehkä on myös tähän asiaan kiinnittänyt huomiota sillä tavalla, että teon vaarallisuuden ja siitä seuraavan rangaistuksen täytyy myös periaatteellisesti tasolla olla toisiinsa sopivassa suhteessa. Tämä usein unohdetaan siinä populistisessa keskustelussa, kun vaaditaan ylinopeussakkoja alas, esimerkiksi määrättäväksi nettoperusteella. Sitä paitsi en oikein jaksa uskoa siihen väitteeseen, että nettotulot muistetaan tarkemmin ja paremmin kuin bruttotulot.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Ministeri kertoi, että rikemaksuista on tulossa mahdollisesti vielä tämän kevään aikana eduskuntaan esitys. Sitä pidän erittäin hyvänä. Näkisinkin, että tässä yhteydessä voitaisiin myös tästä lakialoitteesta laajemmin keskustella.

Ministeri totesi, että liikenne rikkomukset ovat usein erittäin vaarallisia. Näin onkin, en kiellä sitä. On varmasti sellaisia liikenne rikkomuksia, joissa sakotus on aivan kohdallaan. Mutta liikenteessä tapahtuu myös paljon sellaisia rikkomuksia, joista ei kenenkään oikeustajun mukaan voida määrätä monien tuhansien markkojen sakkoja. Näkisin kyllä, että nämä perustelut olisi hyvin tarkkaan tutkittava. Uskon, että kansalaisten oikeustajuun menee paremmin se, että sakotetaan nettotuloista eikä bruttotuloista. Uskon siihen, että Suomen kansa on periaatteessa varsin rehellistä, jos se toteaa, että sakotusjärjestelmä on oikeudenmukainen.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Minä vielä puutun tähän asiaan parillakin tavalla. Kun halutaan sakkojärjestelmää kehittää siihen suuntaan, että sakon määrämisen perusteena olisi nettotulo eikä bruttotulo, silloin itse asiassa kierretään liikenne rikosten osalta eräitä paljon keskusteltuja aiheita. Ensinnäkin on vastattava kysymykseen, pitäisikö rikemaksua käyttää nykyistä laajemmin erilaisten liikenne rikkomusten tai rikosten seuraamukseksi. Oma vastaukseni on myönteinen. Ilmeisestikin olisi tarpeen kehittää rikemaksun soveltamisalaa.

Toinen asia on ylinopeuksien kohdalla paljon

puhuttu kysymys siitä, tulisiko rikemaksu ylinopeuden asteen mukaan porrastaa esimerkiksi kaksiporaiseksi. Tätäkin asiaa selvittellään oikeusministeriössä parhaillaan. Ja muistutan siitä, että kun alun perin rikemaksua ehdotettiin ylinopeuksien seuraamukseksi, alkuperäinen ajatus oli kaksiporainen rikesakko. Mutta sitten se kolmas porras, mitä sitten pitäisi seurata, muodostuu aika jyrkäksi, ja se on saanut aikaan nykyisen järjestelmän.

Nämä kaikki asiat tulevat esille, kuten äsken totesin, toivottavasti hyvin lähitulevaisuudessa täällä eduskunnassa, jolloin voidaan käydä kunnollinen keskustelu siitä, miten rikesakkoja sakkojärjestelmää erityisesti liikenne rikkomusten kohdalla tulisi kehittää. Vielä puutun siihen ed. Rauramon toteamukseen, että poliisikin on tätä mieltä. Itse olen yrittänyt selvittää, mikä poliisin virallinen kanta näissä asioissa oikein on. Se vaihtelee riippuen siitä, minkä sortin poliiseista on kysymys, onko lausuman antajana sisäministeriö ja liikkuva poliisi, rikospoliisi vai ns. kentällä toimiva poliisimies.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ed. Rauramo aloitteesta saa sen käsityksen, että pienet ylinopeudet ovat hyvin harmiton taparikkoa lakia. Täytyy kuitenkin muistaa, että näitten pienten harmittomien ylinopeuksien ansiosta meillä kuolee paljon enemmän ihmisiä kuin murhien takia. Murhista jaksetaan kyllä tehdä isoja otsikoita. Tässä mielessä pikemminkin meillä ylinopeuksien osalta ongelma on se, että nykyinen rikemaksu on vähän inflaation syöjä. Riski joutua kiinni pienestä ylinopeudesta on niin pieni, että se aiheuttama kustannus on paljon pienempi kuin se polttoaineen kulutuksen lisäyksen aiheuttama kustannus, jonka ylinopeus myös tuo. Tässä mielessä rikesakko ei tällä hetkellä jarruta ylinopeuksien ajamista ollenkaan.

Mitä tulee niihin ei mitenkään pieniin ylinopeuksiin, joista saa tavallista sakkoa, jotta niitä vältettäisiin, sakon täytyy olla sellainen, että se koskee myös suurituloisia. Sen takia sen täytyy olla tuloista riippuvainen. Nykyisessä järjestelmässä ei tältä osin mielestäni ole mitään vikaa. Sen sijaan rikesakkoihin pitäisi tehdä inflaatio-tarkistus, ja kaksiporaisuus on minusta erinomaisen hyvä asia.

Sitten haluaisin kiinnittää ed. Rauramon aloitteesta huomiota aivan pieneen yksityiskohtaan. Hän esittää kirkkoon kuuluville pienem-

piä sakkoja kuin niille, jotka eivät kuulu kirkkoon. Minusta tämä ei ole uskonnonvapauden mukaista.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Herra oikeusministeri täällä ilmoitti — ilmeisesti kun tulin huoneesta tänne, en kaikkia kuullut — että on tulossa esitys rikesakon nostamisesta. Se on tietysti ihan oikein enkä halua siihen ottaa kantaa. Ministeri ilmoitti, että nostamisella on nimenomaan ennalta estävä vaikutus, ja on myönnettävä, että näin osittain on.

Mutta eräs puute, mikä rikesakkoon liittyy, on sen muunnettavuus. Koska sitä ei voida muuntaa, käytännössä kentällä tilanne on se, että ajetaan huolettomasti, kun tiedetään, että jos ei satu omaisuutta tai tuloja olemaan sillä hetkellä taikka muutaman vuoden kuluessa-kaan, sakkoja määrätään eikä koskaan peritä. Mielestäni samalla tavoin rikesakon muunnettavuuden tulisi tapahtua soveltaen kuin uhkasakon tai muun vastaavan.

Mitä tulee yleensäkin ennalta estävyyteen, yksi parhaita keinoja olisi se, että alennettaisiin kynnystä, jolloin ajokortti peruutetaan, koska se on konkreettinen toimenpide, joka kohdistuu niin rikkaaseen kuin köyhään.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Vielä ihan lyhyesti. On erittäin hyvä, jos rikemaksujärjestelmää todella uusitaan ja mahdollisesti jopa porrastetaan. Sen sijaan sanoisin näistä ylinopeuksista ja niihin liittyvistä sakoista sen asian, että kyllähän asia voidaan järjestää muullakin tavalla kuin sillä, että se mitataan vain bruttopalkasta. Voidaanhan muodostaa sellaiset sakkotaulukot, että todella törkeistä ja vaaraa aiheuttavista liikenerikkomuksista määrätään todella tuntuvat sakot.

Ed. Soininvaaralle sanoisin, että kyllä suomalaiset miettivät nykyään enemmän nettopalkkaa kuin bruttopalkkaa. Ei ole ihan sama, kummasta sakko määrätään, netto- vai bruttulosta.

Ed. Zyskowitz: Herra puhemies! Nyt esillä olevaan asiaan liittyy kysymys tulojen oikeellisesta ilmoittamisesta sakotustilanteesta. Varsinkin viime aikoina on aika paljon julkistakin keskustelua käyty siitä, että tuloja ilmoitetaan sakotustilanteessa hyvin epämääräisesti eli suoraan valehdellaan tulojen määrä ja tällä tavoin vaikutetaan asiaan. Tilanne on esimerkiksi poliisien kannalta ilmeisen turhauttava.

Tiedän, että aikaisemmin hallitus huonolla menestyksellä yritti eduskunnassa saada asiaan korjausta, mutta kun tämä on nyt tällä tavoin keskusteluun tullut ja ongelmaksi koettu, olisin oikeusministeriltä tiedustellut: Onko oikeusministeriössä tämän asian suhteen valmisteilla suunnitelmia, joissa ajatuksena olisi tulojen valettun kriminalisointi?

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Kun ed. Rauramon aloite on näin suppea, kovin laajaa keskustelua ei ilmeisesti tässä yhteydessä sakotusjärjestelmästä voida käydä. Suoranaiseen kysymykseen ed. Zyskowitzille vastaisin, että asiaa on hyvin monessa yhteydessä, mm. minun puheenjohdollani oikeusministeriössä järjestetyssä neuvonpidossa, jossa on ollut mukana varsinaisia liikenteen ja poliisitoimen asiantuntijoitakin, pohdittu.

On ollut, niin kuin yleensä näissä asioissa, niin sanottua ”kahellaista ilimoo”. Toiset ovat sitä mieltä, että asia ei ole periaatteessa kovin ongelmallinen. Tulojen valehtelu voitaisiin suoraan kriminalisoida. Toiset ovat olleet sitä mieltä, että se hyvin huonosti, niin kuin eduskunta aikanaan päätti, sopii suomalaiseen oikeusjärjestelmään.

Sen sijaan on monia hallinnollisia ja teknillisiä keinoja. Esimeriksi lomaketekniikalla ja muilla asioilla voidaan korostaa sakottamisen kohteeksi joutuneelle kansalaiselle, että tulot on oikein ilmoitettava, esimerkiksi niin, että samalla kun kuittaa nimikirjoituksellaan rangaistusvaatimuksen, eri nimikirjoituksella ilmoittaa tulonsa. Tässä ei ehkä välttämättä tarvita erillisiä rangaistuksia, mutta on keinoja, joilla tämä asia tehdään kansalaisille selväksi. Minäkin kuulun niihin poliittikkoihin, jotka luottavat hyvin pitkälle Suomen kansan rehellisyyteen. Näissä suurissa sakkoasioissa näyttää olevan sellainen konsesus, että tuloja hyvin pyöreästi alakanttiin ilmoitetaan ja sitten viranomaisen taholta ne samassa hengessä hyväksytään.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kysymys tulojen ilmoittamisesta on mielestäni yhteiskuntamoraalin kannalta hieman vaikea ongelma, koska lehdistä ilmoitetaan, että on täysin luvallista ilmoittaa tulot väärin. Eikö voitaisi sen takia mennä sellaiseen järjestelmään, että myös poliisilla on käytössään ihmisten verotiedot samalla tavalla kuin on sairausvakuutustoimistoilla ja muilla tällaisilla, jolloin sakotuksen tapahtuessa soite-

taan johonkin numeroon ja kysytään yksinkertaisesti, mitkä ovat tämän henkilön tulot, eikä niitä sitten tarvitse ilmoittaa. Ihmiset voivat joskus todella muistaa tulonsa ihan aidostikin väärin.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Tässä asiassa, jos missä, on kysymys asenteista. Nimenomaan asennekasvatuksella on tärkeä osansa siinä, että tulot ilmoitetaan mahdollisimman rehellisesti. Ja kun tähän epäkohtaan saataisiin korjaus, niin on aivan varmaa, että se osaltaan edistäisi yhteiskunnassa ilmenevää rehellisyyttä ja luotettavuutta, mihin kaikin tavoin on pyritävä.

Toisaalta asennekasvatuksen ohella muita ennaltaestävyyteen vaikuttavia tekijöitä liikenteessä olisi se, että valvontaa tehostettaisiin tai että poliisi ylipäänsä pystyisi nykyistä enemmän liikkumaan liikenteessä. Käytäntö on monesti osoittanut sen, että poliisiauton liikkuminen tai näkyminen liikenneväylillä jo sinänsä lieventää ylinopeuden ajamista. Nämä seikat kaikki yhdessä varmasti vaikuttavat siihen, että yhteiskunnan kannalta paha ongelma korjaantuisi. Siitä huolimatta ne asiat, joita aloitteessa on esitetty, ovat varsin harkinnan arvoisia kysymyksiä.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Soininvaara totesi aivan oikein, että lehdistä olemme saaneet lukea viime aikona melko runsaasti sellaisia väitteitä, että tulojen valehtelu esimerkiksi liikenne ratsian yhteydessä on nimenomaan sallittua. Se on väärä tieto. Se ei ole sallittua. Ei se ole hyväksyttävää, eikä se ole oikein rehellistä eikä moraalien mukaista. Olen yrittänyt myös lehdistölle monissa yhteyksissä korostaa, että tulojen valehtelu on epämoraalista, se ei ole sallittua, se ei ole mitenkään hyväksyttävissä. Mitä korkeammassa yhteiskunnallisessa asemassa henkilö on, sitä suurempi velvoittisuus hänellä jo yleisen lainkunnioituksenkin kannalta on pysyä totuudessa. Tämä sääntö on minusta mitä selkein.

Toinen asia on se, että vastoin hallituksen esitystä eduskunta ei ole halunnut tehdä rikosta siitä, että tuloja ei oikein ilmoiteta. Nämä kaksi asiaa tulee pitää erillään. Tulojen väärä ilmoittaminen huolimattomuudesta tai muutoin ei ole rikos, mutta se ei ole myöskään sallittua. Meillä on tämän kaltaista lainsäädäntöä Suomessa vaikka kuinka paljon. Ei tämä ole ainoa asia. Toivoisi, että tämä sävy olisi siinä kirjoittelu-

sakin — vaikka en mitenkään lehdistöä muuten pyri ojentamaan — jotta tavalliset kansalaiset tietäisivät, ettei tulojen valehtelu suinkaan ole korkeimman vallan suojeluksessa.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Tämä on aika mielenkiintoinen asia ja aihe siksi, että pyritään korjaamaan asiaa, joka toiselta puolelta koko ajan vahvistuu. Tulojen salaaminen on aina ollut sellainen tekijä, että jopa samalla työpaikalla ei haluta osoittaa, mikä on oma palkka, koska tämän avulla voidaan palkkojen jälkeensäneisyyttä pitää osalle jopa lainvastaisesti yllä. On aika laaja ja mielenkiintoinen kysymys kokonaisuudessaan, jos katsellaan yhteiskunnan eri sektoreita, miksi tuloja salataan. Se on ongelma, joka pitäisi ilmeisesti korjata.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

18) Ed. Moilasen ym. lakialoite n:o 42 laiksi kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta indeksiin

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Siirrymme näistä tieliikenneasioista kansaneläkeasioihin. Viime aikoina maassamme on sosiaaliturvaa ja myös kansaneläketurvaa ja nimenomaan vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevien eläkeläisten turvaa kehitetty, mutta siitä huolimatta on edelleen useita välinpitäisyyksiä tässä järjestelmässä. Järjestelmässä on vielä monia heikkouksia. Vastikään kansaneläkelain hoito- ja apulisän myöntämisperusteita muutettiin niin, että korkea ikä ei riitä yksinomaan perusteeksi hoito- ja apulisän myöntämiselle, vaan lisäedellytyksenä on erityinen hoivan ja avun tarve.

Toinen heikkennys, mikä muutama vuosi sitten tapahtui, oli se, että kansaneläkkeiden nk. heinäkuun väli-indeksitarkistus poistettiin. Näin

kansaneläkkeiden ostoarvon jälkeenjääneisyyden korjaus myöhästyi ja myöhästyy joka vuosi. Tiedämme kuitenkin, että inflaation edetessä eläkkeiden ostovoima heikkenee. Heikkenemisen ja jälkeenjääneisyyden estämiseksi eläkkeitä korotetaan tietyn indeksin mukaisesti. Laskentaperusteena oleva indeksi vaihtelee eri eläkejärjestelmissä. Näin eläkkeensaajat ovat keskenään eriarvoisessa asemassa sen mukaan, mihin eläkejärjestelmään kuuluvat.

Työeläkkeitä korotetaan palkkaindeksin muutoksen mukaan; palkkaindeksillä tarkoitetaan palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten keskiarvoa. Tämän indeksin epäedullisuus kansaneläkkeitten osalta on selvä. Siihen tulisi saada korjausta. Tämä voitaisiin tehdä mm. siten, kuin tässä lakialoitteessa on esitetty, eli että kansaneläkkeitä tarkistettaisiin palkkaindeksin mukaisesti aivan samalla tavoin kuin työeläkkeitä. Tämä olisi erityisen tärkeää, herra puhemies, myös sen vuoksi, että kansaneläkkeiden ja siihen liittyvien avustusten saajat ovat nimenomaan vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevia eläkeläisiä, joiden asemaa ja perusturvaa tulee pikaisesti korjata. Eräs tällainen korjaus olisi eläkkeen korotusta säätelevän indeksijärjestelmän muuttaminen.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Tämä kansaneläkkeiden korotus on erittäin tärkeä juuri niille, jotka ovat pienten eläkkeiden vuoksi aivan minimituloilla ja juuri ja juuri tulevat toimeen. Tällaisten pienillä eläkkeillä olevien toimeentulon turvaamiseksi valtio tällä hetkelläkään ei anna varoja riittävästi. Sellaisia välinputoajia tällä alueella riittää kyllä yllättävän paljon. Sen vuoksi kaikki nämä aloitteet, jotka käsittelevät näitä uudistuksia, olisi otettava vakavasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

19) Ed. Moilasen ym. lakialoite n:o 43 laiksi lapsilisälain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Tässä asiassa on kysymys epäkohdasta, jonka korjaaminen valtiontalouden kannalta ei ole merkittävä, mutta sen sijaan se on merkittävä niiden ihmisten talouden kannalta, joita se koskee. Tänä päivänä voimassa olevan lapsilisälain mukaan lapsilisälakia sovelletaan siten, että lapsilisää saavat niiden Suomen kansalaisten lapset, jotka on katsottava Suomessa asuviksi. Suomessa avuviksi katsotaan joitakin sellaisia Suomen kansalaisia, jotka tilapäisesti oleskelevat ulkomailla. Tällaiseksi tilapäiseksi oleskeluksi katsotaan mm. se aika, jolloin lapsen ulkomailla oleskelu johtuu siitä, että lapsi on korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa ulkomailla opiskelevan isänsä tai äitinsä luona saamatta ulkomailla lapsilisää. Samoin Suomen valtion palveluksessa ulkomailla olevan henkilön lapsi katsotaan Suomessa asuvaksi, vaikka hän oleskeli isänsä tai äitinsä kanssa ulkomailla.

Sen sijaan lähetys- ja kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen palveluksessa olevien lapset eivät tätä lapsilisäoikeutta saa. Heitä ei katsota Suomessa asuviksi henkilöiksi. Kun kansainvälinen yhteistyö ja kauppa kasvaa, sen mukana tulee yhä uusia ryhmiä, jotka jäävät perusteetomasti lapsilisäoikeuden ulkopuolelle.

Tästä asiasta on monta vuotta keskusteltu ja aina on keksitty jokin uusi este sille, miksi tätä epäkohtaa ei voi korjata. Viimeksi on ministeriössä nähty, että on vaikea määritellä, kuka on tällainen tilapäisesti ulkomailla oleskeleva, joka kuitenkin on katsottava Suomessa asuvaksi.

Jotta tämä ongelma poistuisi, tässä aloitteessa on rajattu tämä oikeus niihin lapsiin, jotka ovat Suomen kansalaisia ja joiden isä tai äiti on ulkomailla yhtäjaksoisesti korkeintaan neljä vuotta lasten ollessa heidän mukanaan siellä. Jos tämä rajaus tehdään, niin silloin nämä todella tilapäisesti ulkomailla työn vuoksi olevat kuuluvat tämän piiriin, ja ne, jotka todellisuudessa ovat Suomesta muuttaneet pois, vaikka ovatkin Suomen kansalaisia, eivät siihen kuulu. Tämä on nyt sellainen käytännön esitys, jolla voitaisiin tämä epäkohta korjata vaivatta. Tämä koskee noin tuhatta tai kahtatuhatta ihmistä eli on aivan selvää, että tämä korjaus ei valtiontaloutta mitenkään horjuttaisi.

Sen sijaan tämä korjaus olisi varsin perusteltu jo senkin vuoksi, että näiden ulkomailla työssä olevien mm. lähestysoikeutettujen ja kehitysyhteistyötoimijoiden perheet joutuvat

maksamaan lasten ulkomailla oleskelun vuoksi hyvin paljon enemmän lapsista johtuvia kustannuksia kuin Suomessa asuvat ja kaiken lisäksi näiden ryhmien palkkauskään ei ole niin korkea, että voitaisiin ajatella, että onpa heillä korkea palkka, jonka perusteella he voivat kyllä ilman näitä etuuksia hyvin tulla toimeen ja maksaa lapsista johtuvat lisäkustannukset.

Herra puhemies! Tässä on jälleen eräs sellainen yhteiskunnan kannalta vähäpätöinen asia, mutta yksilön kannalta tärkeä asia, jossa yhteiskunta voisi tulla vastaan ja osoittaa hieman lapsiystävällisyyttä.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan valtuuskuntia on viime vuosien aikana käynyt useissa kehitysmaissa tutustumassa paikallisiin oloihin, siellä annettavaan kehitysapuun ja myös niihin henkilöihin, jotka käytännössä tätä kehitysyhteistyötä tekevät. On käynyt selväksi se, että heidän perheillänään on suuria vaikeuksia. Lasten koulutus erityisesti aiheuttaa ongelmia ja erityiskustannuksia, ja näin ollen tuntuu ihmeelliseltä, että meidän lapsilisälakimme on niin kammitsoiva. Kun kansainvälinen yhteistyö edelleen huomattavasti laajenee ja se merkitsee sitä, että

myös lapsiperheitä siirtyy maan rajojen ulkopuolelle määräaikaan työsuhteisiin, olisi todella paikallaan, että tähän nyt käsillä olevaan lakialoitteeseen kiinnitettäisiin valiokunnassa sen ansaitsema huomio, käsiteltäisiin se huolellisesti ja että voitaisiin muuttaa lapsilisälain 1 §:ää sallivammaksi tässä suhteessa.

Aivan erityisesti kuitenkin korostan kehitysyhteistyötä tekevien perheitten lasten asemaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi tiistaina kello 14 ja kyselytunti tänään torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 15.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

